

Positionpaper CNV

Investeringsakkoorden ook voor werkenden

T.b.v. de hoorzitting 'Modeltekst investeringsakkoorden' in de Tweede Kamer op 28 januari 2019

CNV voorstander van Nederland als voortrekker in duurzaam investeringsbeleid

Nederland is internationaal gezien één van de belangrijkste leveranciers én bestemmingen van wereldwijde investeringsstromen.¹ Het CNV is voorstander van wereldwijde handel en investeringen, maar tegen oneerlijke concurrentie op basis van arbeidsvoorwaarden en – omstandigheden. Het CNV is daarom voorstander van het gebruik van handels- en investeringsakkoorden om de positie van werkenden te verbeteren.

Positie werknemers wereldwijd – enkele feiten:

10 landen waar werknemers het minste rechten hebben: Algerije, Bangladesh, Cambodja, Colombia, Egypte, Guatemala, Kazakstan, Filippijnen, Saoedi Arabië en Turkije;

- 65% van de landen wereldwijd sluit vrijheid voor werknemers van vereniging/vakbond uit;
- 81% van de landen wereldwijd erkent het recht op collectieve onderhandeling voor werknemers niet;
- 87% van de landen wereldwijd verbiedt werknemers om zich te organiseren en/of te staken.

Bron: Global Rights Index, <https://www.ituc-csi.org/IMG/pdf/ituc-global-rights-index-2018-en-final-2.pdf>

Nederland heeft de ambitie een voortrekkersrol in te nemen op het gebied van handels- en investeringsakkoorden. Om echt een voortrekkersrol te kunnen vervullen zouden werknemersbelangen steviger verankerd moeten worden. Dit kan door:

1. Ratificatie van fundamentele arbeidsnormen als voorwaarde te stellen;
2. Standaarden voor maatschappelijk verantwoord ondernemen minder vrijblijvend te maken en;
3. Werknemersbelangen bij geschillen over handels- en investeringsafspraken net zoveel aandacht te geven als investeerdersbelangen.

Met een modernisering van investeringsakkoorden kan Nederland internationaal een voortrekkersrol op zich nemen met betrekking tot het ontwikkelen van een verantwoord en duurzaam investeringsbeleid waarin werknemersrechten versterkt worden. Dit is van groot belang in een mondiale wereldeconomie waar bij veel handelspartners nog geen sprake is van minimale bescherming van werkenden. CNV doet op drie onderdelen van de voorgestelde modeltekst verbetervoorstellen:

¹ UNCTAD World Investment Report 2017. Investment and the Digital Economy: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2017_en.pdf

1. Ratificering van de fundamentele ILO-verdragen als voorwaarde voor het afsluiten van een investeringsakkoord

De modeltekst investeringsakkoorden zou aangescherpt moeten worden als het gaat om de ratificering van verdragen van de Internationale Arbeidsorganisatie (International Labour Organization, ILO) van de Verenigde Naties. De ILO heeft arbeidsnormen vastgelegd in een paar honderd Conventies en Aanbevelingen die samen een breed spectrum aan rechten voor werkenden vastleggen. De ILO heeft acht van haar verdragen aangemerkt als 'fundamenteel'. Deze zijn te vatten onder vier onderwerpen die worden gezien als de fundamentele principes en rechten op het werk:

- vrijheid van vereniging en erkenning van het recht op collectieve onderhandeling (ILO Conventies 87, 98, aangevuld met 135);
- het verbod op alle vormen van gedwongen arbeid (ILO Conventies 29 en 105);
- het verbod op kinderarbeid (ILO Conventies 138 en 182);
- het verbod op discriminatie (op grond van etniciteit, geslacht of sociale afkomst, ILO Conventies 100 en 111).

Nederland benadrukt het belang van ratificatie van de fundamentele arbeidsnormen om fundamentele arbeidsrechten aan werknemers wereldwijd. Nederland heeft (net als alle landen in de EU) de acht fundamentele en prioritaire ILO-verdragen geratificeerd en vindt het van belang dat alle ILO-lidstaten deze ratificeren.

Grote handelspartners van Nederland als de Verenigde Staten, China en Japan hebben niet alle acht verdragen geratificeerd.

Minister Kaag geeft aan dat Nederland in brede zin wil toewerken naar verdere versterking van het internationale kader op het terrein van bedrijven en mensenrechten.² Dit heeft Minister Koolmees eerder, in

een brief aan de Kamer in het kader van Nederlandse deelname aan de jaarlijkse vergadering van de ILO in 2018, ook aangegeven.³ Nederland onderkent met andere woorden het belang dat basis arbeidsrechten voor werkenden wereldwijd gegarandeerd worden.⁴ Het CNV wil Nederland dan ook aanmoedigen om pas investeringsakkoorden af te sluiten met landen die de 8 fundamentele arbeidsrechten van de ILO garanderen aan werknemers.

² Brief S. Kaag. Kamerstuk 34 952. *Investeren in Perspectief – Goed voor de Wereld, Goed voor Nederland*

³ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2018/04/20/kamerbrief-internationale-arbeidsconferentie-2018>

⁴ Zie voor een overzicht van de ILO van de ratificatie van de fundamentele arbeidsnormen:

https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:10011:0::NO::P10011_DISPLAY_BY,P10011_CONVENTION_TYPE_CODE:1,F

2. Geen vrijwilligheid bij incorporatie van standaarden voor maatschappelijk verantwoord ondernemen

Het is goed dat maatschappelijk verantwoord ondernemen een plaats inneemt in de modeltekst voor investeringsakkoorden. Echter zonder een verplichting is er voor bedrijven geen stok achter de deur om zich te committeren. Nederland zou een voorvechter moeten zijn van het motiveren van bedrijven wereldwijd om hun verantwoordelijkheid te nemen om de ILO arbeidsnormen en andere werknemersrechten te respecteren. Om internationaal stappen te kunnen zetten en te komen tot een gelijk speelveld, is het zaak dat het meedoen met internationale normen geen vrijblijvende optie is. Het is immers van belang dat alle bedrijven zich moeten houden aan een aantal afspraken, en elkaar niet beconcurreren door middel van schendingen van onder andere werknemersrechten.

Casus: Shop till they drop? Eerlijke lonen in de textielindustrie

Ongeveer 50 tot 200 euro per maand is wat veel werknemers in de textielsector, in veelal Aziatische landen, slechts verdienen: een sector met één van de laagste lonen wereldwijd. Het realiseren van globale duurzame ketens in de textielsector is een voorbeeld waarbij de nieuwe investeringsakkoorden van groot belang zijn. Normale werktijden (het voorkomen van extreem overwerk), een leefbaar loon (het bedrag dat een werknemer nodig heeft voor huisvesting, voeding, zorg, onderwijs en onderhoud van gezin), een wettelijk arbeidscontract, veilige en gezonde arbeidsomstandigheden voor werknemers in de textielsector kunnen alleen worden gerealiseerd als landen elkaar niet beconcurreren op arbeid en arbeidsomstandigheden. Om de keten te verduurzamen, is het alleen al daarom van belang dat de hierboven genoemde ILO-verdragen geratificeerd worden, zoals vrijheid om te onderhandelen om te zorgen voor goede arbeidsomstandigheden.

3. Versterking van de positie van werknemers in geschillenbeslechting

Het CNV vraagt de Tweede Kamer om aandacht te hebben voor de rol en positie van werknemers in geschillenbeslechtingsprocedures bij investeringsakkoorden. Minister Kaag geeft in haar brief over de nieuwe modeltekst aan dat in het geschillenbeslechtingsmechanisme nu een rol wordt gecreëerd voor derde partijen zoals maatschappelijke organisaties. Zoals deze rol nu is vormgegeven, is deze te zwak en onvolledig en blijven schendingen van investeerdersbelangen veel wegen zwaarder dan schendingen van werknemersrechten. Nu kunnen bedrijven niet aansprakelijk gesteld worden voor (en medeplichtigheid aan) de schending van werknemersrechten door het gebrek aan juridisch bindende en afdwingbare verplichtingen. Alleen door dit stevig af te dwingen hebben partijen bij handelsovereenkomsten een prikkel om werknemersrechten te garanderen. Bovendien zouden vakbonden zelf zaken voor de rechter moeten kunnen brengen.

4. Tot besluit

Nederland heeft, met deze nieuwe modeltekst voor internationale investeringsakkoorden, de ambitie om internationaal leiderschap te tonen op de bevordering van Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen en het actief bijdragen vanuit het bedrijfsleven aan het behalen van de *Sustainable Development Goals*. Bovendien kunnen moderne investeringsakkoorden een verdere versterking van het internationale kader op het terrein van bedrijven en mensenrechten betekenen. We verzoeken u de nieuwe modeltekst op de drie hierboven geschetste punten aan te passen. Nederland toont zich daarmee vooruitstrevend en bewust dat naast economische belangen ook het verbeteren van democratie en mensenrechten, het verstevigen van de positie van werknemers en vakbonden, en het tegengaan van sociale ongelijkheid van belang zijn voor een goed investeringsklimaat. Met deze aanscherpingen in de modeltekst voor bilaterale investeringsakkoorden zetten we gezamenlijk een stap voorwaarts richting de bescherming van werknemers wereldwijd.

Voor meer informatie:

- CNV: Hester Houwing, h.houwing@cnv.nl
- CNV Internationaal: Anne Dankert, a.dankert@cnv.nl